

CREPIDOTUS IN NEDERLAND

Beatrice Senn-Irlet, Systematisch-Geobotanisches Institut
der Universität Bern, Altenbergrain 21, CH-3013 Bern, Zwitserland

(Vertaling door Aad Termorshuizen)

The species of the genus *Crepidotus* occurring in the Netherlands have been studied. The genus is confined to laterally attached species with pale to deep brown, smooth to ornamented spores, with subregular hymenophoral trama and a cutis to a trichoderm made up of intricate hyphae. In all 8 taxa are with certainty recorded from the Netherlands; *Crepidotus autochthonus* has probably been found once, and *C. verrucisporus* is to be expected. A key to the taxa is given; important distinguishing characters are spore shape and size, spore ornamentation, shape of the cheilocystidia, absence or presence of clamp-connections and absence or presence of a gelatinous layer. The taxa differ also in structure of the pileipellis. All taxa are extensively described.

Fries (1821) introduceerde de naam *Crepidotus* en gebruikte deze als tribusnaam voor zijdelings gesteelde paddestoelen met een bruine tot leembruine sporée en stevig, fibrilleus velum (!). Van de veertien soorten die Fries tot deze tribus rekende behoren er naar de huidige inzichten nog drie tot het geslacht *Crepidotus*. De naam *Crepidotus* is samengesteld uit de Griekse woorden 'krepis' = sandaal en 'ous' = oor.

Tot het geslacht *Crepidotus* worden nu die soorten gerekend waarvan de hoed zijdelings aan het substraat is aangehecht, die bruine (lichtbruin tot diepbruin), gladde tot geornamenteerde sporen hebben, een iets onregelmatige lameltrama en een hoedhuid die een cutis of een overgang hiervan tot een trichoderm is waarbij de hyfen niet straalsgewijs maar kriskras door elkaar lopen. Het omvat ook het geslacht *Pleurotellus*.

Belangrijke bijdragen over de Europese *Crepidotus*-soorten zijn geleverd door Pilát (1949), Orton (1969), Pegler & Young (1972) en Norstein (1990). Eveneens is van belang het werk van Hesler & Smith (1965), dat de Noordamerikaanse soorten behandelt.

Ondanks deze publicaties ontbreken van veel soorten tekeningen, met name van microscopische kenmerken. Ook bestaan er verschillende opvattingen over de afbakening van de soorten. Door deze tekortkomingen wordt determinatie van *Crepidotus*-soorten vaak bemoeilijkt. Dit was voor mij aanleiding een revisie te maken van de Europese *Crepidotus*-soorten. Deze revisie zal in de vorm van drie publicaties verschijnen in Persoonia.

Belangrijke kenmerken voor afgrenzing van de soorten zijn vorm, grootte en ornamentatie van de sporen, vorm van de cheilocystiden, aan- of afwezigheid van gespen en van een gelatineuze laag onder de hoedhuid. Ook is gebleken dat er verschillen in hoedhuid tussen de soorten bestaan.

Gedurende mijn verblijf in Leiden en Wijster heb ik meer dan vijftig Nederlandse collecties kunnen onderzoeken. Met name dankzij F. Tjallingii, A.F.M. Reijnders en H.A. van der Aa heb ik alle in de standaardlijst (Arnolds, 1984) vermelde soorten kunnen bestuderen. Hieruit bleek dat de helft van de Europese soorten in Nederland voorkomt.

Tot slot bedank ik Margrit Kummer, die de figuren professioneel in inkt heeft gezet. Aad Termorshuizen is veel dank verschuldigd voor de vertaling van dit artikel in het Nederlands.

Synoptische sleutel

Een computerprogramma met een synoptische sleutel voor alle Europese *Crepidotus*-soorten is vanaf begin 1992 te verkrijgen. Het programma draait op een IBM of IBM-achtige computer onder het programma Windows 3.0. Om in het bezit te komen van dit programma dient een geformatteerde diskette (5¼", 360 K of 3½", 720 K) en f 1,60 aan postzegels verzonden te worden aan Aad Termorshuizen, Havenstraat 5, 6701 CK Wageningen.

Sleutel tot de soorten en variëteiten

1. Hyfen zonder gespen
 2. Sporen fijn geornamenteerd (met 100x-objectief en immersie-olie), 8,5-12,0 x 5,0-6,5 µm, ellipsoïd-langwerpig (Q=1,6-2,1)
 10. *C. versutus*
 2. Sporen glad, 6,5-10,0 x 2,5-6,5 µm, spoelvormig (Q>2,1) of ellipsoïd (Q<1,7)
 3. Sporen spoelvormig (Q>2,1), 6,5-9,5 x 2,5-3,5 µm, lichtgeel; hoed zonder gelatineuze laag
 4. *C. epibryus*
 3. Sporen ellipsoïd tot ovaal (Q<1,7), 7,0-10,0 x 5,0-6,5 µm, met bruine wand; hoed met (200-400 µm dikke) gelatineuze laag
 7. *C. mollis*
1. Hyfen met gespen
 4. Sporen bolvormig tot breed ellipsoïd (Q<1,3), fijn gestekeld
 5. Hoed sterk hygroom, glad, crème tot grijsachtig bruin; rand doorschijnend gestreept; lamellen dicht open; sporen tot 7,5 µm lang, met duidelijk bruine kleurde dikke wand; vooral op liggende stammen
 1. *C. applanatus*
 6. Cheilocystiden knotsvormig, vaak duidelijk capitaat; op loofhout
 - 1a. var. *applanatus*
 6. Cheilocystiden lageniform, cilindrisch; op naaldhout
 - 1b. var. *subglobigera*

5. Hoed alleen oud zwak hygrofaan, zonder doorschijnend gestreepte rand, jong viltig, later fluwelig, wit; lamellen tamelijk wijd uiteen, vaak met roze-vleeskleurige tinten; sporen tot 9,0 μm lang, lichtbruin; op takjes van loofbomen
 3. *C. cesatii* var. *cesatii*
4. Sporen ellipsoïd, langwerpig amandelvormig ($Q > 1,3$), glad of wrattig, nooit stekelig geornamenteerd
 7. Sporen glad of bijna glad; cheilocystiden knotsvormig of lageniform
 8. Sporen glad, met diepbruine wand; meestal terrestrisch
 2. *C. autochthonus*
 (niet met zekerheid uit Nederland bekend)
8. Sporen zeer zwak gemarmerd-wrattig (ook met 100x-objectief en immersie-olie vaak glad schijnend), zwak gekleurd; op takjes van loofbomen
 5. *C. lundellii*
7. Sporen duidelijk geornamenteerd, gepunteerd-wrattig of gerimpeld-wrattig; cheilocystiden knotsvormig, knotsvormig-capitaat of lageniform, recht of gekromd, soms vertakt
 9. Hoed geelachtig, zelden citroengeel; sporen fijn gemarmerd-gepunteerd, ellipsoïd, amandelvormig, toegespitst, 7,5-10,5 x 4,0-5,5 μm ($Q = 1,6-2,2$); cheilocystiden lang, cilindrisch, ingesnoerd-gebogen, in bovenste deel vaak gevorkt; op takjes van loofbomen of op afgestorven stengels van kruidachtige planten
 6. *C. luteolus*
9. Hoed wit of crème tot wit; sporen met geïsoleerd staande halfronde wratten of sterk wrattig-gerimpeld geornamenteerd
 10. Hoed crème tot wit, half rond; sporen breed amandelvormig, sterk wrattig-ruguleus geornamenteerd, 7,5-10,0 x 4,5-6,5 μm ($Q = 1,3-1,8$); cheilocystiden lageniform; op loofhout
 8. *C. subverrucisporus*
 (niet uit Nederland bekend)
10. Hoed wit, aan de rand vaak gelobd; sporen ellipsoïd tot afgerond cilindrisch, 5,5-7,5 x 2,5-4,0 μm ($Q = 1,6-2,3$), met geïsoleerd staande afgeplatte wratten; cheilocystiden klein en veelvormig, dik knotsvormig-lageniform, gebogen of vertakt; vooral op takjes van loofbomen en op bladstrooisel
 9. *C. variabilis*

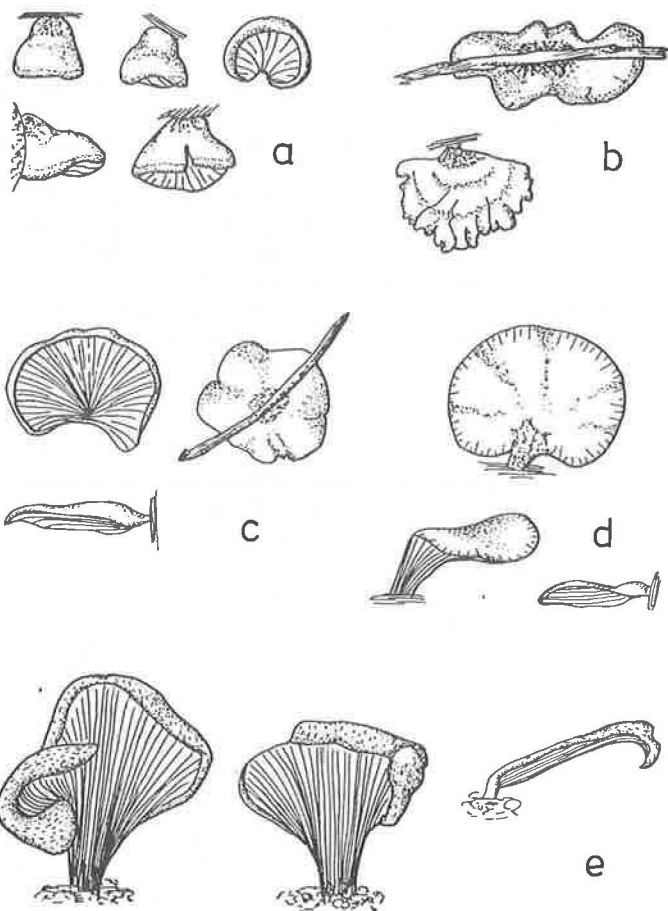

Fig. 1. Enige voorbeelden van vormen van vruchtlichamen bij *Crepidotus*. a. hoefvormig (*C. cesatii* var. *cesatii*); b. grof gelobd (*C. variabilis*); c. half- tot cirkelrond (*C. luteolus*); d. spatelvormig (*C. applanatus*); e. tolvormig (*C. autochthonus*).

Beschrijving van de soorten

De beschrijvingen zijn gebaseerd op verschillende Europese collecties; de tekeningen zijn gebaseerd op Nederlands materiaal.

1. *Crepidotus applanatus* (Pers.) Kummer (fig. 1d)

1a. var. *applanatus* (fig. 3a2)

Hoed tot 25(-40) mm breed, afgevlakt, spatelvormig tot halfrond, met eerst naar beneden gebogen, spoedig rechte, duidelijk doorschijnend gestreepte rand, kaal en glad, sterk hygrofaan, jong wit of bleek grijsachtig, vervolgens crème tot bleekgeel, beige, vleesbruinachtig of grijsachtig, in exsiccata sterk uitgebleekt tot bleek okerbruin, dunvlezig; aanhechting op substraat lateraal, zelden dorsaal, licht tot sterk wit-viltig. Lamellen dicht opeen, met korte lamellen, smal, 2-3 mm breed, iets buigig, aflopend, van jongs af aan okerroestbruin; snede gaaf. Steel soms duidelijk ontwikkeld en bij middelgrote exemplaren nog herkenbaar, 1-2 x 1 mm, wit-viltig, later soms ontbrekend.

Geur afwezig; smaak mild.

Sporen 4,5-7,0 x 4,5-6,5 μm ($Q=1,0-1,1$), bolvormig, sterk wrattig geornamenteerd, met duidelijk bruingekleurde dikke wand. Basidiën 28-29 x 5,0-9,0 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden 23-68 x 3,0-10,0 μm met 11,0-16,0 μm brede top, knotsvormig, met of zonder capitulum, zelden aan de top vertakt, hyalien, dunwandig. Hoedhuid een cutis, zonder pigment; eindcellen cilindrisch, 4-12 μm breed, aanliggend of iets opstaand, zelden in bundels trichodermaal opstaand; in KOH delen van hyfen geel; soms ook met oleifere hyfen, regelmatig met pileocystiden, 35-70 x 9,0-14,0 μm .

Op stammen van loofbomen. Zeldzaam.

1b. var. *subglobigera* Sing. (fig. 2a, 3a1)

Macroscopische kenmerken als van var. *applanatus*.

Sporen 5,0-7,5 x 5,0-7,0 μm ($Q=1,0-1,2$), bolvormig tot breed ellipsoïd, sterk wrattig geornamenteerd, met duidelijk bruingekleurde, dikke wand. Basidiën 22-33 x 6,0-11,0 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden (29-)30-75(-90) x 5,0-10,0 μm , cilindrisch tot smal lageniform, zelden gekronkeld of licht gevorkt, zelden subcapitaat, hyalien, dunwandig. Hoedhuid een cutis bestaande uit 4-9 μm brede, liggende, cilindrische hyfen, hier en daar licht geïncrusteerd, met verspreid staande pileocystiden, 35-67(-92) x 7,5-13,0 μm .

Op stammen van naaldbomen (*Pinus*). Zeldzaam.

2. *Crepidotus autochthonus* J. Lange (fig. 1e) Syn. *Crepidotus fragilis* Joss.

Grauw oorzwammetje

Hoed 20-30(-40) mm breed, convex, waaivormig, tolvormig of halfrond, oudere gesteelde vruchtlichamen genaveld, witachtig tot crème, mat, zeer fijn fluwelig-viltig, tot de naar beneden gebogen rand eerst dicht viltig, later met gespleten hoedhuid, dunvlezig, bij aanhechtingsplaats behand. Lamellen vrij dicht

opeen, met korte lamellen, smal, 2-3 mm breed, iets buikig tot recht, aflopend, leembruin tot bleekbeige; snede gaaf en ten dele golvend. Steel lang herkenbaar, kort en dik, witachtig, viltig.

Geur afwezig; smaak mild.

Sporen 7,0-9,0 x 4,5-6,0 μm ($Q=1,3-1,7$), breed ellipsoïd, afgerond of op karakteristieke wijze kort toegespitst, met diepbruine, relatief dikke wand, geheel glad, met een oliedruppel gevuld. Basidiën 24-30(-35) x 6,0-10,0 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden (11-)20-45(-55) x 5,5-11,0 μm , cilindrisch tot smal lageniform, tamelijk uniform, regelmatig 2-cellig, hyalien, dunwandig. Hoedhuid een cutis, zonder pigment; eindcellen cilindrisch, rechtop, met enkele pileocystiden met zelfde vorm als cheilocystiden, 3,0-6,0 μm breed, zonder pigment.

Terrestrisch, zelden op hout, in bossen op alluviale gronden. Niet met zekerheid in Nederland gevonden.

Op basis van sporevorm en -grootte zou een collectie uit Wouw (Noord-Brabant) eventueel tot deze soort gerekend kunnen worden, maar de collectie verkeert in slechte conditie.

3. *Crepidotus cesatii* (Rab.) Sacc. var. *cesatii* (fig. 1a, 2b, 3b1 en 3b2)

Syn.: *Crepidotus sphaerosporus* (Pat.) J. Lange

Hoed 6-21 mm breed, eerst klokvormig, convex, hoefvormig, schelpvormig, half rond, soms bijna cirkelvormig, met lang breed ingerolde rand, die soms verdikt of fijn geribd is, jong sterk viltig, later fluwelig, alleen aan de rand langer viltig blijvend, alleen oud zwak hygrofaan, wit, in exsiccaat wit tot crème, dunvlezig, bij aanhechtingsplaats meestal wollig-harig. Lamellen wijd uiteen tot tamelijk wijd uiteen, met korte lamellen, buikig, opstijgend, afgerond, jong wit, spoedig crème, bleek vleeskleurig, tenslotte roodachtig bruin tot leemoker; snede gaaf, meestal lichter gekleurd en duidelijk gewimperd. Steel alleen bij zeer jonge exemplaren zichtbaar. Geur ontbreekt; smaak soms bitter.

Sporen 6,5-9,0 x 5,5-7,5 μm ($Q=1,0-1,3$), breed ellipsoïd tot bijna rond, met lichtbruin gekleurde wand, fijn geïsoleerd stekelig; stekels tot 1 μm hoog. Basidiën 20-30(-39) x 6,0-10,0 μm , 4-sporig, zelden 2-sporig, met gespen. Cheilocystiden (18-)24-50 x 5,0-10,0(-15,0) μm , lageniform, cilindrisch, licht knotsvormig, in het bovenste deel meestal vertakt of gevorkt, ingesnoerd, soms duidelijk geweevormig, zelden met een enkel septum. Hoedhuid een losse cutis resp. trichoderm, zonder pigment; bovenste laag 40-100 μm dik met losse, liggende, meestal gekromde hyfen; eindcellen opstijgend, niet gedifferentieerd, cilindrisch, soms iets gekromd, 2,5-6,0 μm breed; soms met 30-40 μm dikke subpellis bestaande uit zeer compact gerangschikte hyfen.

Op takjes van loofbomen (*Salix*, *Fraxinus*, *Tilia*, *Aesculus*). Verspreid voorkomend in Flevoland, Drenthe en op de Veluwe.

Crepidotus cesatii var. *subsphaerosporus* onderscheidt zich van var. *cesatii* in meer ellipsoïde sporen ($Q=1,25-1,4$, gemiddelde $Q=1,3$), de rechte hoedhuidelamenten, en het voorkomen op naaldhout. Deze variëteit komt niet in Nederland voor.

4. *Crepidotus epibryus* (Fr.: Fr.) Quél. (fig. 2c, 3c) Klein oorzwammetje
 Syn.: *Crepidotus herbarum* (Peck) Sacc.; *Pleurotellus herbarum* (Peck) Sing.; *Pleurotellus hypnophilus* (Berk.) Fayod; *Crepidotus pubescens* (Sow.) Schroeter
 Excl.: *Crepidotus epibryus* sensu Mos. 1983, sensu Pilát 1948

Hoed 2-10 mm breed, jong klokvormig, later planoconvex, half rond, schelpvormig, oud ten dele gelobd, met kort naar beneden gebogen rand, die pas bij oude exemplaren recht wordt, wit, in exsiccata wit, fluwelig, aan de rand vaker viltig, dunvlezig, nooit doorschijnend gestreept; aanhechting op substraat lateraal of dorsaal, vaak met uitstralend wit basaal vilt. Lamellen tamelijk dicht opeen tot dicht opeen, met korte lamellen, recht tot iets buikig, opstijgend, afgerond, wit tot crème, alleen bij oude exemplaren leemoker; snede gaaf, bij verse exemplaren gewimperd. Steel bij jonge exemplaren duidelijk zichtbaar, excentrisch, viltig, wit.

Geur en smaak afwezig.

Sporen 6,5-9,5 x 2,5-3,5 μm ($Q=2,1-3,2$), appelpit- tot spoelvormig, hyalien, glad, lichtgeel. Basidiën 17-25 x 5,0-7,0 μm , 4-sporig, zonder gespen. Cheilocystiden (20-)33-55 x 4,0-7,0 μm , aan de top 1,8-2,5(-4,0) μm breed, cilindrisch of draadvormig, soms gevorkt, aan de top soms iets ingesnoerd, hyalien, dunwandig, in exsiccata regelmatig in elkaar geklapt. Hoedhuid een cutis met cilindrische, rechte, hyaline hyfen; eindcellen 2,0-4,0 μm breed; pigment afwezig.

Op bladstrooisel, grashalmen en takjes en schors van loofbomen. Algemeen.

5. *Crepidotus lundellii* Pilát (fig. 2d, 3d)

Syn.: *Crepidotus amygdalosporus* Kühn. in Kühn. & Romagn.; *Crepidotus subtilis* P.D. Orton

Hoed 4-30(-50) mm breed, jong hoefvormig tot klokvormig, snel afgevlakt kegelvormig, schelpvormig of half rond, oud waaivormig, aan uiterste rand naar beneden gebogen, pas bij oude exemplaren geheel afgevlakt, jong wit, later vuilwit, isabel, of crème, viltig, aan de rand meestal meer viltig-zijdig, niet hygrofaan, niet doorschijnend gestreept, dof, dunvlezig tot tamelijk vlezig (halverwege de straal tot 2 mm dik), bij de aanhechtingsplaats meestal wit viltig-harig. Lamellen dicht opeen, met korte lamellen, tamelijk smal, tot 3,5 mm breed, buikig, smal aangehecht, afgerond, bleek grijsoker tot oker leemkleurig, zonder roze tinten; snede gewimperd (loupe!). Steel alleen in zeer jong stadium zichtbaar, korter dan 1 mm.

Geur zwak radijsachtig; smaak zwak melig.

Sporen 6,0-9,5 x 4,0-6,0 μm ($Q=1,3-1,7$), breed ellipsoïd, ovaal tot amandelvormig, met zwak gekleurde wand, zeer fijn geornamenteerd, bij sommige collecties zelfs bij 100x-objectief en onder immersie-olie geheel glad schijnend. Basidiën 20-37 x 5,0-10,0 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden 28-65(-90) x 6,0-12(-19) μm , knotsvormig, zelden capitaat of lageniform, altijd enkele aan de top gevorkt, zelden gesepteerd. Hoedhuid een cutis met licht opstijgende 4,0-6,0 μm brede eindcellen, hier en daar met pileocystiden met zelfde vorm als cheilocystiden; hyfen hyalien, zelden met zeer fijne incrustaties, soms met in KOH geel gekleurde celinhoud.

Op takjes van loofbomen (*Salix*, *Alnus*, *Fraxinus*, *Ulmus*, *Sambucus*). Overal algemeen.

Deze soort kan verward worden met *C. subverrucisporus*; zie opmerking onder die soort.

6. *Crepidotus luteolus* (Lamb.) Sacc. (fig. 1c, 2e, 3e) Gelig oorzwammetje

Hoed tot 25 mm breed, planoconvex, half- tot cirkelrond, niervormig, oud met gelobde rand, bleek citroengeel, bleekcrème of crème, mat, fijn fluwelig, nooit los wollig-viltig, later vaak glad en met vernisglans, spoedig met rechte rand, bij oude vochtige exemplaren zwak doorschijnend gestreept aan de rand, dunvlezig, in exsiccata strogeel, crème of citroengeel. Lamellen tamelijk dicht opeen, met korte lamellen, zwak buikig tot recht, afgerond, jong wit of licht citroengeel, later bleek leemoker met roze bijtint; snede zeer fijn gewimperd (loupe!). Steel alleen in zeer jong stadium herkenbaar, dorsaal, minder vaak lateraal aangehecht.

Geur afwezig; smaak mild of iets meelachtig.

Sporen 7,5-10,5 x 4,0-5,5 μm ($Q=1,6-2,2$), ellipsoïd, amandelvormig, minder vaak ovaal, zeer fijn gepunteerd wrattig, met lichtbruin gekleurde wand. Basidiën 20-32 x 5,5-8,5 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden 35-65(-85) x 5,0-10,0 μm , cilindrisch, minder vaak knotsvormig of lageniform, meestal op verscheidene plaatsen ingesnoerd, in bovenste deel vaak gevorkt, omgebogen. Hoedhuid een losse cutis tot een trichoderm; eindcellen van de hoedhuidhyfen hyalien, cilindrisch, rechtop, 3,0-6,0 μm breed; pigment intracellulair, vers bleek citroengeel, in exsiccata niet meer herkenbaar.

Op takjes van loofbomen en aan afgestorven stengels van kruidachtige planten (*Urtica*, *Rumex*); eenmaal gevonden op een mos (*Pseudoscleropodium purum*). Overal algemeen.

7. *Crepidotus mollis* (Schaeff. : Fr.) Staude (fig. 2f, 3f) Week oorzwammetje

Hoed tot 50(-70) mm breed, jong klokvormig, hoefvormig of spatelvormig, later convex tot halfronde, oud ten dele grof gelobd, jong met breed ingebogen tot ingerolde rand, later met kort ingebogen tot rechte rand, hygrofaan, crème tot bleek geelachtig, glad, aan de aanhechtingsplaats meestal kort aangedrukt viltig en tamelijk vlezig, in gedroogde toestand crème tot oker. Lamellen dicht opeen, met korte lamellen, tot 4 mm breed, buikig tot recht, opstijgend, jong aflopend, later afgerond, beige tot tabaksbruin; snede meestal lichter gekleurd, gaaf, steriel. Steel kort, witviltig. Vlees wit, met direct onder de hoedhuid een gelatineuze laag, in verhouding tot gewone hoedweefsel variërend tussen 1:1 en 1:13.

Geur afwezig; smaak mild of bitter.

Sporen 7,0-10,0 x 5,0-6,5 μm ($Q=1,4-1,7$), ellipsoïd tot ovaal met sterk gekleurde, dikke, gladde, bruine wand. Basidiën 18-30 x 6,0-9,0 μm , 4-sporig, zonder gespen. Subhymenium gegelatiniseerd. Cheilocystiden 22-55(-74) x 4,0-10,0 μm , cilindrisch, lageniform. Hoedhuid een cutis, met rechte hyfen; eindcellen 4,0-10,0 μm breed, hyalien. Gelatineuze laag 200-400 μm dik. Hoedweefsel bestaande uit kortcellige, sterk vertakte, puzzelvormig verweven hyfen.

Op loofhout (o.a. *Populus*, *Pyrus*, *Malus*), regelmatig in spleten van nog levende stammen. Waarschijnlijk overal aanwezig en algemeen, echter weinig herbariummateriaal aanwezig.

8. *Crepidotus subverrucisporus* Pilát

Syn.: *Crepidotus bickhamensis* P.D. Orton

Misappl.: *Crepidotus epibryus* sensu Mos. 1983, sensu Pilát 1948

Hoed 5-15 mm breed, jong hoefvormig, snel afgevlakt breed kegelvormig, convex, halfronnd, schelpvormig, jong met breed ingebogen rand, later met rechte rand, mat, nooit doorschijnend gestreept, fluwelig-viltig, wit tot crème, dunvlezig; aanhechtingsplaats met crèmekleurig afstralend mycelium; hoedkleur in exsiccataat wit tot crème. Lamellen tamelijk wijd uiteen tot wijd uiteen, met korte lamellen, relatief breed, buikig, opstijgend, afgerond, roodachtig bruin; snede fijn gewimperd (loupe!). Steel alleen bij zeer jonge vruchtlichamen zichtbaar.

Geur afwezig; smaak mild.

Sporen 7,5-10,0 x 4,5-6,5 μm ($Q=1,3-1,8$), ellipsoïd tot amandelvormig, met diepbruine, sterk wrattig-ruguleus geornamenteerde wand. Basidiën 20-29(-35) x 6,0-8,5 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden 21-65(-80) x 5,0-12,0 μm , lageniform, cilindrisch, enkele gebogen, iets ingesnoerd. Hoedhuid een losse cutis tot een trichoderm, hier en daar met gele celinhoud; eindcellen 3,0-5,0(-7,0) μm breed, opstijgend, meestal duidelijk smaller dan de rest van de hyfe, enkele gebogen of spiraalvormig, of enkelvoudig vertakt, bij de hoedrand ook pileocystiden met zelfde vorm als cheilocystiden.

Op loofhout. In Nederland niet gevonden, maar wel te verwachten.

Deze soort kan verward worden met *C. lundellii*; *C. lundellii* heeft echter minder sterk geornamenteerde sporen en knotsvormige, zelden lageniforme cheilocystiden.

9. *Crepidotus variabilis* (Pers.: Fr.) Kummer (fig. 1b, 2g, 3g) Wit oorzwammetje

Hoed tot 30 mm breed, in het midden 10-20 mm breed, afgevlakt convex, half-rond, schelpvormig, vaak onregelmatig grof gelobd, met kort ingerolde rand, fijn viltig-fluwelig, maar bij dorsale aanhechtingsplaats meestal meer viltig, en bij jonge exemplaren vaak met los wollig-viltige rand, niet hygrofaan, mat, wit tot bleekcrème, dunvlezig, in gedroogde toestand wit. Lamellen tamelijk dicht open, met korte lamellen, buikig, bij zeer jonge exemplaren aflopend, later opstijgend en afgerond, eerst wit, snel overgaand in roodachtig bruin tot leembruin, met gave of fijn gewimperde (loupe!) snede. Steel alleen in zeer vroeg stadium zichtbaar, eerst centraal, later excentrisch, bij volgroeide exemplaren ontbrekend, wit viltig-wollig. Geur afwezig of fungoid; smaak mild.

Sporen 5,5-7,5 x 2,5-4,0 μm ($Q=1,6-2,3$), afgerond cilindrisch, ellipsoïd, met tamelijk sterk bruin gekleurde wand, sterk geornamenteerd met afgeplatte wratten die niet met elkaar verbonden zijn. Basidiën 17-26 x 4,5-7,0 μm , 4-sporig, met gespen. Cheilocystiden 20-45(-58) x 5,0-12,0(-15,0) μm , klein en veelvormig, knotsvormig, dik knotsvormig-lageniform, gevorkt, gebogen, zelden ingesnoerd, soms capitaat, hyalien, dunwandig. Hoedhuid ca. 200 μm dik, bestaande uit een overgang tussen een cutis en een trichoderm, opgebouwd uit losse, opstijgende, vaak iets gewonden hyfen, met 2,5-5,0 μm brede, hyaline en dunwandige eindcellen.

Op takjes van loofbomen (*Quercus*, *Ulmus*, *Betula*, *Fraxinus*), minder vaak op

bladstrooisel of afgestorven kruidachtige planteresten. Overal zeer algemeen.

Vaak groeien verscheidene vruchtlichamen over en tegen elkaar, waardoor de hoed door sporen bruin kan zijn gekleurd.

10. *Crepidotus versutus* (Peck) Sacc. (fig. 2h, 3h)

Syn.: *Crepidotus pubescens* Bres. (niet *C. pubescens* (Sow.) Schroeter); *Crepidotus bresadolae* Pilát

Hoed 7-20 mm breed, convex, half rond, schelpvormig, minder vaak iets spatelvormig, jong met ingebogen rand, wit, kalkwit, later isabel, fluwelig, dof, niet doorschijnend gestreept, dunvlezig, in gedroogde toestand wit tot oker. Lamellen tamelijk dicht opeen, minder vaak duidelijk dicht opeen of wijd uiteen, buikig, opstijgend, afgerond, jong bleek leembruin, later diep leembruin, in gedroogde toestand bruin; snede gaaf, lichter gekleurd. Steel ontbrekend of alleen bij zeer jonge vruchtlichamen zichtbaar.

Geur en smaak afwezig.

Sporen 8,5-12,0 x 5,0-6,5 μm (Q=1,6-2,1), ellipsoïd tot amandelvormig, soms met suprahilaire depressie, met kleine, maar meestal wel zichtbare apiculus, met bijna gladde wand, met lage, afgeronde geïsoleerde wratjes (100x-objectief en immersie-olie!). Basidiën 25-40 x 7,0-10,5 μm , 4-sporig, soms 2-sporig, zonder gespen. Cheilocystiden 26-75 x 5,0-9,0 μm , cilindrisch, lageniform, meestal iets ingesnoerd, regelmatig met één of twee septen, minder vaak gevorkt, hyalien, dunwandig, eender van vorm als die van *C. luteolus*. Hoedhuid een dunne cutis tot een trichoderm; eindcellen van de hoedhuidhyfen opstijgend, cilindrisch, aan de hoedrand regelmatig wat gekromd of ingesnoerd, 4,0-6,0 μm breed.

Op loofhout (o.a. *Salix*, *Alnus*), soms terrestrisch. Waarschijnlijk in het gehele land, echter alleen maar gevonden in Limburg en Drenthe, zeldzaam.

LITERATUUR

- Arnolds, E., 1984. Standaardlijst van Nederlandse macrofungi. Coolia 26 (Supplement).
 Fries, E.M., 1821. Systema mycologicum 1. Lundae.
 Hesler, L.R. & A.H. Smith, 1965. North American species of *Crepidotus*. New York.
 Norstein, S., 1990. The Genus *Crepidotus* (Basidiomycotina, Agaricales) in Norway. Fungiflora 2.
 Orton, P.D., 1960. New check list of British Agarics and Boleti III. Notes on genera and species in the list. Trans. Br. mycol. Soc. 43: 159-439.
 Pegler, D.N. & T.W.K. Young, 1972. Basidiospores from British species of *Crepidotus*. Kew. Bull. 27: 311-323.
 Pilát, A., 1949. Monographie des espèces européennes du genre *Crepidotus*. Atlas des Champignons de l'Europe 6.

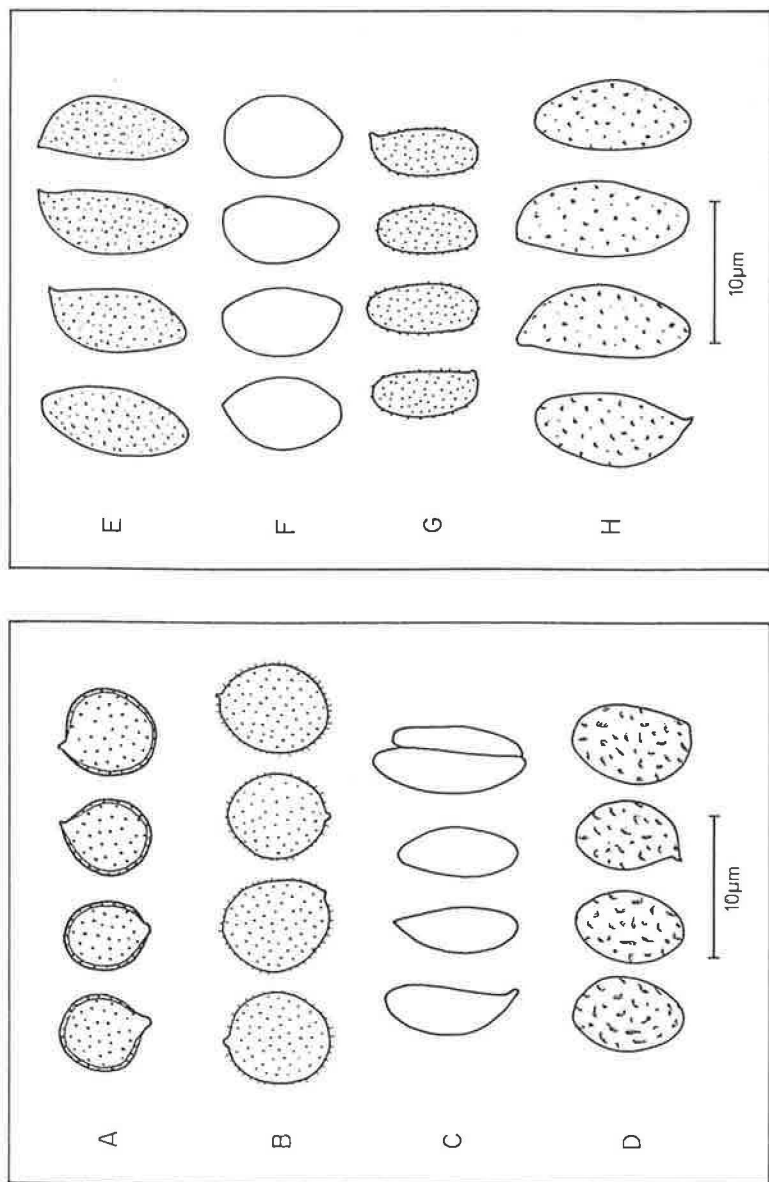

Fig. 2. Sporen. a. *C. applanatus* var. *subglobigera*; b. *C. cesatii* var. *cesatii*; c. *C. epibryus*; d. *C. lundellii*; e. *C. luteolus*; f. *C. mollis*; g. *C. variabilis*; h. *C. versutus*.

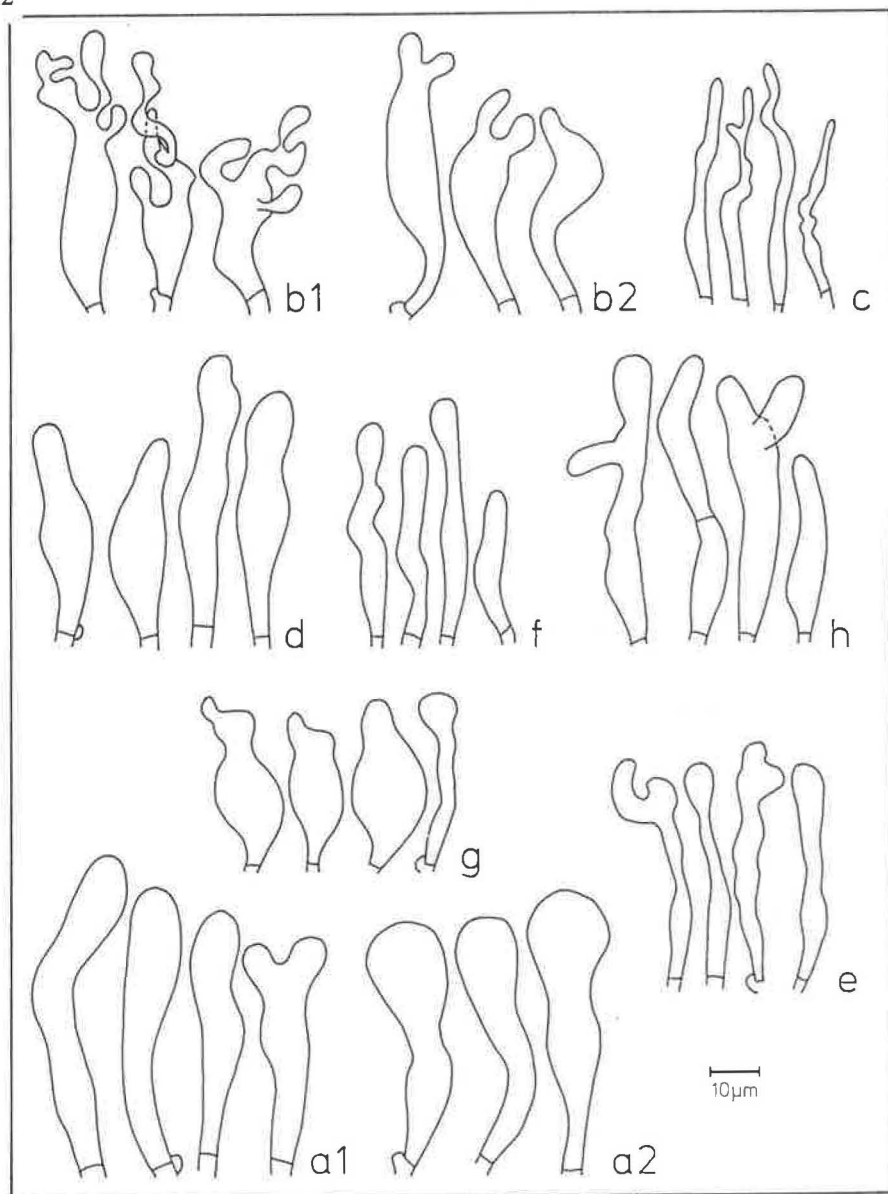

Fig. 3. Cheilocystiden. a1. *C. applanatus* var. *subglobigera*; a2. *C. applanatus* var. *applanatus*; b1, b2. twee collecties van *C. cesatii* var. *cesatii*; c. *C. epibryus*; d. *C. lundellii*; e. *C. luteolus*; f. *C. mollis*; g. *C. variabilis*; h. *C. versutus*.